

EMO HİZMET ÜRETİMİ ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU (20-21 EYLÜL 2013)

2 3-24 Mart 2012 tarihlerinde gerçekleştirilen Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) 43. Olağan Genel Kurulu'nda alınan karar ile çalıştay hazırlıklarına başlanmış ve EMO adına EMO Ankara Şubesi tarafından EMO Hizmet Üretimi Çalıştayı 20-21 Eylül 2013 tarihlerinde Ankara'da Yılmaz Güney Sahnesi'nde gerçekleştirilmiştir.

Duayen iktisatçı ve akademisyenlerin de katıldığı etkinlikte kamusal hizmet ve denetim konuları ve EMO'nun hizmet üretimi ele alındı. Çalıştay, "Neoliberal Dönüşüm Süreci, Meslek Alanlarımıza Etkileri ve Olası Yasa Değişiklikleri Çerçevesinde Odalara Dayatılan Hizmet Üretimi" Forumu ile çalışmalarını tamamladı.

Çalıştay kapsamında 20 Eylül 2013 tarihinde ilk olarak saat 10.30'da "Hizmet Kavramı ve Hizmet Üretimi Süreci" başlıklı oturum gerçekleştirildi. "Kamusal hizmet nedir?", "Ticari hizmet nedir?", "Kamusal hizmet ve ticari hizmet üretimi nedir?" sorularına yanıt aranan oturuma Prof. Dr. Korkut Boratav, Prof. Dr. İzzettin Önder, Prof. Dr. Ahmet Haşım Köse konuşmacı olarak katıldı.

"Denetim" kavramının ele alındığı 2. oturumda ise "Kamusal denetim nedir?", "Mesleki denetim nedir?", "Kamu adına denetim nedir?" sorularına yanıt arandı. Oturum başkanlığını EMO Yönetim Kurulu Başkanı Cengiz Göltaş'ın yaptığı oturumda Dr. H. Ömer Köse, Prof. Dr. Atilla Göktürk ve Prof. Dr. Aziz Konukman konuşmacı olarak yer aldı.

EMO Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Ebru Akgün Yalçın, EMO Müdürü Emre Metin, EMO İktisadi İşletme Sorumlusu Hüseyin Önder ve EMO Ankara Şubesi Eski Teknik Müdürü Neşe Ülker'in katılacağı günün 3. oturumu "EMO Bütçe Bileşenleri ve Analizi" başlığına ayrıldı. Bu kapsamda EMO aidat, SMM, eğitim, bilirkişilik, hakemlik vb. periyodik kontrol ve ölçümler gelirleri ile diğer gelirler ele alındı.

EMO Hizmet Üretimi Çalıştayı'nın ikinci gününde ise çalışmalar saat 9.30'daki "Mesleki Denetim ve EMO" başlıklı oturum ile başladı. Bu oturumda EMO Kocaeli Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Avni Haznedaroğlu, EMO SMM Daimi Komisyon Üyesi Sedat Gülşen, EMO Yönetim Kurulu Eski Başkanı H. Ali Yiğit ve EMO 42. Dönem SMM Daimi Komisyonu Üyesi Ahmet Becerik yer aldı.

Etkinlik, EMO Yönetim Kurulu Yazmanı Mehmet Bozkırılıoğlu'nun yürütücülüğünde gerçekleştirilen "Neoliberal Dönüşüm Süreci, Meslek Alanlarımıza Etkileri ve Olası Yasa Değişiklikleri Çerçevesinde Odalara Dayatılan Hizmet Üretimi" başlıklı forum ile son buldu.

Etkinliğin ilk oturumunda Prof. Dr. Korkut Boratav'ın yürütücülüğünde Prof. Dr. İzzettin Önder ve Prof. Dr. Ahmet Haşım Köse'nin sunumlarıyla kamu hizmeti kavramı ve hizmet üretim süreci ele alındı. Prof. Dr. Korkut Boratav, esas olanın kamu hizmetini devletin yapması olduğunu, ancak neoliberal doktrinle birlikte kamu hizmeti olarak kabul edilen

bazı alanların özel sektör tarafından yapılmasının gündeme getirildiğini anımsattı. "Devletin kamu hizmetini ifa etmeye hak kazanması için kamunun devleti olması gerekir" diyen Boratav, gelişmiş kapitalist toplumlarda devletin, temsil ettiği sınıfın ortak özelliklerini kucaklarken ilaveten bu sınıfın dışındaki kesimleri de gözeterek meşruiyet sağladığını anlattı. "Neoliberal devlet hem sınıf devletidir, hem de meşruiyeti sağlama çabasından ötürü kamusaldır" diyen Boratav, Türkiye'de ise bunun bozularak, tüm egemen sınıfın anlık çıkarlarını kovalayan, sınıfın belli çevrelerinin belli sermaye gruplarının çıkarlarını gözetmeye başladığını söyledi.

"Böyle bir devlet kamu hizmetini nasıl sağlayacak? Kamu hizmetini adım adım yarenlere dağıtırken, Türkiye'de TMMOB ve Odaların hizmetlerine el atmaya başladı. Ama öyle bir devlet ki eşkiyalışma eğilimi artıyor."

Prof. Dr. İzzettin Önder ise kamunun sadece küçültülmediğini, felsefesinin de değiştirildiğine işaret ederek başladığı konuşmasında, kalkınmacı ekonominin neoliberalizmde artık yok olduğunu, piyasanın hâkimiyetinin başat olduğunu ifade ederken, demokrasi yerine "Nomokrasi" denilen, piyasa dışında ne olursa olsun bir değer öngörülme yapılanmayı anlattı. Bu ortamda kurumların karar alma mekanizmasını da yitirdiklerine işaret eden Önder, ekonominin işleyişinde insanların aleyhine olan süreçlerin dahi lehine gibi kabul ettirildiğine dikkat çekti. Prof. Önder, kamu hizmetinde esas olanı "üretim araçları ve finansmanının kamuda olması" olarak ortaya koyarken, kamu tarafından hizmet üretilirken finansmanın özelden sağlandığı, KİT'ler olarak tanımlanan modelin geniş anlamda kamu, dar anlamda kamu olmadığını anlattı. Kamunun küçültülmesinin ise özelleştirmelerin ötesinde devletin vergilendirmeye yaptıkları hizmetlerin finansmanının özel kesime aktarılması olduğuna dikkat çekti. Özel kesime kamusal finansman sağlayarak kamu hizmeti üretirmeyi ise "büyük bir ahmaklık" olarak nitelendiren Önder, "Kamuda kar yoktur. Burada ise söz konusu olan devletin kar aktarımı yapmasıdır" dedi. Sermayenin kendine yeni alanlar bulamadığı noktada devletin alanına saldırıya başladığını ifade eden Önder, "İkinci saldırı o hizmeti ben yapacağım olur. Hatta bunu devlete finanse ettirerek yapar" diye konuştu.

Prof. İzzettin Önder, ticari dokunun kanser gibi bütün dokulara yayılmakta olduğunu, kamu hizmeti-ticari hizmet tartışmasından çekinmeden hedef alınacak yerin belirlenmesi gerektiğini şöyle anlattı:

"Neoliberal dönem değeri olmayan bir şeyi öldürür. Bakın bir kamu alanı yok oluyor. Asansör denetimi de örneğin bir hizmettir. Kamusal değeri var. Siz bu hizmeti yaparken sermayeyi zarara sokuyorsunuz. Bir sürü insan var, ölürse ölsünler diyen bir sistemde yaşıyoruz. O felsefeyi yaratan dokuya karşı çıkmak lazım. İlk işiniz bence bu felsefeyi kazımdır."

'Kamuyu Savunmak Devrimci Bir Adımdır'

Prof. Dr. Ahmet Haşim Köse ise tarihsel olarak uygarlık ya da toplum denildiğinde kamuyla karşılaştığını, kamunun yurttaş kavramını da içinde saklayan eşit erişim hakkı olan ortak alan olarak, bir toplum oluşturma tarzı olarak bugüne geldiğini anlattı. "Kamu bir bedavacılar dünyası değil. İçinde bedel olmayan kamu kavramı yoktur" diyen Köse, kamu hizmetinin bedelinin vergilerle de olsa genel anlamda ödendiğine de işaret ederken, dağılan kamu sisteminin bir önceki refah sisteminin kamusu olduğunu ifade etti. "Kapitalizmin örgütlenmesinin kamusu ne?" diye soran Prof. Köse, bir meta sisteminden söz edildiğinde kullanım ile değişimin farklılaşmasıdır." dedi. Kamunun kapitalist sermaye birikiminin parçası olduğunu, 1945'te sendikaların, kitle örgütlerinin kamu alanının kullanım değerine çekilmesi mücadelesi verdiklerini, burada söz konusu olanın erişimin bedelinin kamusalallaşması olduğunu anlatan Köse, kapitalizmde erişim hakkında siyasi olan hak kavramının ticari hale dönüştürüldüğüne dikkat çekti. "Her uygarlık kendi örgütlenme sınırlarında çelişisini de berraklaştırır" alıntısıyla kapitalizmin bugün anomali olarak görünen yüzüne işaret eden Prof. Köse, şöyle konuştu:

"Ulus devlet ölçeğinde mülkiyet halkları barındırır. Neoliberalizmin büyük tahribatlarından bir tanesi mülkiyeti genelleştirmesidir. Genelleşmiş mülkiyet rejimleri genelleşmiş hak gibi ortaya çıkar ama bir taraftan antikapitalizm bir taraftan milliyetçilik getirebilir. Dolayısıyla gelişmekte olan ülkelerin halklarının aleyhine hak genelleşmesi. Tabii kamuyu savunacağız. Kamuyu savunmak radikal devrimci bir adımdır. Yeniden Keynesyen bir rejim inşa etmek değil, ama dün kaybettiğimizi bugün istemek son derece politik bir tarzdır. Antiemperyalizm, antikapitalizmle birlikte kendi siyasal tarzlarımızı eklemeliyiz."

"Kamunun İzi Gezi'de Görüldü"

Prof. Korkut Boratav, Prof. Köse'nin kapitalizmin kendi özüne dönmeye çalıştığını anlattığını, kapitalizmin kendi özünden saptıran şeyin ise büyük sınıfsal mücadeleler olduğunu ve bu mücadelelerin kazanımları arasında da "kamusal olanın meşruiyetinin" yer aldığını kaydetti. Regan, Thatcher, Özal dönemi olarak başlayan sert müdahalelere karşın halen kamuculuk şeklinde izlerin kaldığını, Gezi Direnişi'nde de bunun görüldüğünü anlatan Boratav, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Gezi niye patlak verdi? Burası kamunundur, ama bizimdir. Bugünkü iktidar ise kamunundur, benimdir diyerek bunu peşkeş çekiyor. Bu hala güçlü bir kamu izini gösteriyor. Ekmek parası için de yapmıyor bunu. Kısa vadeli ve günlük değil, toplumun genel çıkarları ve bir sınıfın yozlaşmış temsilcilerine karşı yapıyor."

Kamu Hizmetinde Odaların İşlevi

EMO'nun kamu hizmeti üretimi ve denetim süreçlerine ilişkin soruların da yer aldığı bölümde Prof. Dr. İzzettin Önder, meslek örgütlerince piyasa fiyatının ortaya konulabileceğini ifade ederken, meslek örgütlerinin hizmet üretimini "pay kapma" olarak görmediğini belirterek, "hizmet tamamlama" olarak nitelendirdi. Özellikle yanlış verilen hizmetin denetlenmesi noktasında odaların işlevi üzerinde duran Prof. Önder, meslek örgütlerine sendikalaşma değil ama kooperatifleşme üzerine düşüncelerini önerdi.

Prof. Ahmet Haşim Köse ise "İkili yapınız içinde var oluş biçiminizi öncelemek devrimci tutumdur" derken, 10 yıl önce mühendislerin işçi olduğunu söylediklerinde tepkiyle karşılandıklarını anımsattı. TMMOB'nin alkışlanması gereken bir mücadele sürdürdüğünü, devrimci gelenek içinde özel bir yeri olduğunu kaydeden Köse, "Piyasaya bir takım tarifler koyabilmeniz bile önemlidir. Evet bedel karşılığında ama bedelin ne için kullanıldığı da önemlidir. Bu alandaki standartlar tarif edilir. Bu kapitalizmle flört değildir. Zaten kapitalizmle ahlaki mücadele edilmez. Bu da kapitalizme uyulım demek değildir" diye konuştu.

EMO Hizmet Üretimi Çalıştayı kapsamında, 'Denetim' konulu EMO Yönetim Kurulu Başkanı Cengiz Göltaş'ın yürüttüğü oturumda, Prof. Dr. Aziz Konukman meslek örgütlerinin denetimden vazgeçmeleri durumunda mücadele anlayışından uzaklaşacağı uyarısında bulundu. Dr. H. Ömer Köse de denetimin sınırlandırılmasına yönelik genel bir eğilim olduğuna dikkat çekerken, kamusal denetimin geliştirilmesi gerektiğini vurguladı.

Prof. Dr. Aziz Konukman, 'TMMOB'nin kamusal denetim konusunda önemli bir yere sahip olduğuna dikkat çekti. Konukman, TMMOB'nin kamusal denetim yaparken bu denetimleri ticari esaslara göre yapması için zorlanacağını anlatarak, şöyle konuştu:

"TMMOB'nin önündeki en büyük engel bu. Yani 'Bir yapı denetim şirketi nasıl yapıyorsa, sen de aynı kuralları burada uygula' denilecek. İşte gelinebilecek yer burası. Bunu yasa ile düzenleyecek halleri yok. TMMOB yapılacak denetimlerde, yeni kamu şirketi prensiplerini yok sayacak, bunu ret sayacak; bu TMMOB'nin çalışma ilkeleridir. Asgari ücret sistemini kabul ediyoruz. Toplu sözleşmeli, sendikalı, daha önce kazanımlarımız neler varsa, bütün bu kazanımlar ışığı altında, piyasa mekanizmasının içinde biz de olacağız. 'Ben yokum' dediğiniz takdirde artık bu denetim mekanizmalarını, kendi içinizdeki o süreçleri de terk ediyor olursunuz. TMMOB özelleştirmeye karşı koyan yani, kamusal denetim araçlarını harekete geçiren, geniş anlamda denetimin içinde olan ama dar anlamda da mesleki denetimlerden uzaklaşmış bir örgüte dönüşür. Bu da sizi ikinci bir mücadele anlayışından uzaklaştırır. Çünkü meslek örgütü olma işlevini yitirdiğiniz zaman uzun vadede amaçlarınızı sürdüremezsiniz."

“Patron Denetleyen Ücretli Mühendisler Yaratıldı”

TMMOB tarafından yapılan denetimler konusuna da değinen Aziz Konukman, LPG ve deprem konusuna da yapılan denetimleri örnek gösterdi. Konukman, LPG denetimi gelmeden piyasada vahşi bir kapitalizmin söz konusu olduğunun altını çizerek, TMMOB'nin LPG piyasasında yaptığı denetimle birlikte ölümlerin ve kazaların azaldığını, 2002 yılından sonra büyük bir düzelmeye olduğunu kaydetti. Deprem konusunda da TMMOB'nin devreye girmesiyle birlikte yapı denetim meselesinin gündeme geldiğini anımsatan Konukman, yapı denetimde yapılan düzenleme ile patronunu denetleyen ücretli mühendisler yaratıldığını işaret etti. Konukman, “Bu durum sosyal güvenlikle de aynı. Sertifika veriliyor, 25 günlük kurslardan geçmiş sertifikası elinde olan vatandaşlar inşaatta kazaya neden olan şartları denetliyor. O insanlar öyle şeylerin altına imza atıyorlar ki, yakında on yıl içinde binlerce inşaat firması yırtacak, gariban mezun olmuş, inşaat denetim sertifikası almış vatandaş hapiste olacak. Bu görüntülere hep birlikte alışıcağız” şeklinde konuştu. Konukman TMMOB üyelerine şu çağrıda bulunarak konuşmasını bitirdi:

“Size verilmiş olan denetim alanlarının hiçbirini terk etmeyin. Hatta denetim alanlarında sizlerin yetkilerini arttıracak şeyleri de zorlayın. TMMOB'nin bir kitabı vardır ‘Kanun Hükmünde Kararnameler ve TMMOB’ diye. O kanun hükmünde kararnameye ilk tepkilerinizi hatırlayın. Bence bu biraz da toplumu harekete geçirmek için iyi de olmuş. O yetkiyi kolay kolay alamazlar. İsteseler TMMOB'yi bir anda tasfiye edebilirlerdi ama TMMOB kapitalizmin bugünkü geldiği aşamada, bu denetim görevini kesinlikle üstlenecektir. Ama sadece dar anlamda değil geniş anlamda, daha da kapsamını genişleterek varlığını sürdürecektir. Ben bunun önüne çok ciddi bir gücün çıkacağına inanmıyorum.”

“Kamusal Denetim Konusunda Sıkıntı Var”

Dr. H. Ömer Köse, denetimin sınırlandırılmasının genel bir eğilim olduğuna dikkat çekti. Her alanda denetim sınırlandırılmasına gidildiğini; teftiş kurullarının büyük oranda etkisiz hale getirildiğini anlatan Köse, Sayıştay'ın güçlü bir kuruluş olarak lanse edilmesine rağmen yetkilerinin genişletilmesi gibi olumlu sunulan gelişmelerin ardında çok kritik anlamda yetkilerinin daraltılmasının söz konusu olduğuna işaret etti. Siyasi iktidarların güçlü olduğu Fransa ve ABD gibi ülkelerde de Sayıştay'ın yetkilerini kaybetmesinin söz konusu olduğunu vurgulayan Köse, “Denetim sevimsiz bir kavram. Kimse gönüllü olarak bunu istemez. Özellikle yönetim güçlü ise bunu istemez. İktidar kendini güçlü hissediyorsa birilerinin gelip açık araması ya da kendi bakış açısıyla altını oyması, engeller koyması pek de işine gelmez” diye konuştu.

Köse, denetim alanında dünya ile kıyasladığında Türkiye’de büyük sıkıntılar yaşandığını ifade etti. Dr. Köse, Türkiye’deki kamusal denetim yapısını, “Yürütme erki ve yönetsel denetim, yargı denetimi, yasama denetimi, yasama adına yapılan denetim” şeklinde özetledi. Köse, kamusal denetimin işlevini ise şu şekilde sıraladı:

“Kamusal denetim sınırlı kaynakların sürekli artan ihtiyaçları en iyi şekilde karşılayacak şekilde etkin, verimli ve ekonomik kullanılması, mal ve hizmet üretiminde kalitenin sağlanması, hukukun egemen kılınması, yolsuzluk ve savurganlıkların önlenmesi, sürekli gelişim ve dönüşüm için rehberlik yapılması, kamusal hizmet üretimi ile halkın talep ve beklentileri arasındaki paralelliğin sağlanması, doğal ve toplumsal değerlerin korunması ve geliştirilmesi.”

“Kamusal Denetim Değişiyor”

Kamusal denetimin değiştiğini, çünkü devletin değiştiğini söyleyen Köse; “devletin büyümesi, sosyal devlet uygulamaları, demokratikleşme, halk için yönetim, kamu yönetimindeki anlayışın değişmesi, bütçe ve mali yapılarıdaki değişim, bilimsel ve teknolojik gelişmeler, küreselleşme ve uluslararası etkileşim ve geleneksel denetim yetersizliklerinin denetimi değiştirmeye zorladığını belirtti. Köse, performans denetiminin belirgin özelliklerini ise şöyle aktardı: “Kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması, tekil işlemlerden ziyade sistem ve süreçlere girdilerden çok çıktı ve sonuçlara odaklanılması, kurumun tümü ya da belirli sayıda program ya da projelerini kapsamı, geçmişini değerlendirerek geçmişten çok geleceğe odaklanması, yapıcı öneriler geliştirmesi, kamu kaynakları yönetiminde kaliteyi arttırmak, iyi yönetimin uygulamalarını geliştirmek ve yaymak, kamuda hesap verme zorunluluğu, çevreye duyarlılık için katkı sağlamak.”

“Kamusal Denetim Geliştirilmeli”

Kamusal denetimin temel sorunlarına bakıldığında ise geleneksel yaklaşımlarda ısrarın devam ettiğini dile getiren Köse, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin içselleşmediğini, standardizasyonun sağlanmadığını, denetimin işlevinin kavranmadığını, denetimde iş birliği ve eş güdümün zayıfladığını, evrensel metodolojilerin uyarlanması ve metodolojilerin geliştirilmesinde zaafların ortaya çıktığını, kalite güvencesinin yeterince önemsenmediğini söyledi. Köse, konuşmasını şöyle tamamladı: “Denetim önemli bir unsur. Bu tür bir ortamda Odaların el üstünde tutulması; fikirleriyle, yayınlarıyla hazırladıkları dokümanlar ile ciddi katkı ortaya koymaları beklenen bir dönemi yaşadığımızı düşünüyorum. Kamusal denetimin geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. 30- 40 yıl önce yapılan şeyleri burada tekrarlıyorsak ciddi sorun var demektir. Odaların sahip olduğu kapasiteyle farklı projeler ortaya koyması gerektiğini düşünüyorum.”

Oturumu yöneten EMO Yönetim Kurulu Başkanı Cengiz Göltaş da, Oda'nın kamu kurumu niteliğinde bir meslek örgütü olduğunu vurgulayarak, şöyle konuştu: “Oda'nın bu çalışmayı düzenlemekteki amacı, Oda'nın kamusal sorumluluklarının gereği olarak kamu çıkarlarının korunmasından yaptığı çıkarsamalarla, mühendislik hizmetlerinde meslek örgütlerinin rolü ne olmalıdır? Ya da bu denetim meselesi uygulamada, nasıl sürdürülmelidir? TMMOB ve Odalar bazında hizmet üretiminden ne anlıyoruz? Hizmet üretimi ve mesleki denetim alanı içindeki sınırlar nedir? Ve neden bu alanda bu kadar ısrarlıyız? Nedeni çok basit; Türkiye toplu iş cinayetlerinde Avrupa'da

birinci sırada, kentsel dönüşüm ve piyasalaştırma adı altında tarımsal alanlar, ormanlar, derelerimiz peşkeş çekiliyor. Türkiye bir deprem ülkesi olmasına rağmen insanların can ve mal güvenliğini sağlayacak tedbirler alınmıyor. Ulaşımdan enerjiye, madencilikten tarım ve inşaat sektörüne kadar yaşamın her alanında mevzuatların, standartların kaos haline geldiği ve bu alana ilişkin ne belediyelerin ne de devlet erkinden sağlıklı bir denetim mekanizması oluşturulmadığı sürece TMMOB ve bağlı odalarının mühendislik mesleğine, bilime ve teknolojiye ve bu ülkedeki kamusal yarar açısından bütün topluma karşı yerine getirmek zorunda olduğu görevlerini sorumluluklarını ifade etmekteki kriterlerini mekanizmaların içinde boğulmadan sürdürme olanakları var mı yok mu? Asıl mesele bu diye düşünüyoruz.”

“TMMOB Değişti”

Prof. Dr. Atilla Göktürk, örgütlenme konusunda verimli adımlar atılması gerektiği üzerinde durdu. “TMMOB-demokrasi-demokratik kitle örgütü-anlı şanlı mücadele. Topraklama hizmetini yapalım mı? Asansör denetimlerinden bedel alalım mı? Bu konuşuluyor. 1980 sonrasında TMMOB’de değişiklik ortaya çıktı. Ağustos ayında bir düzenleme yapıldı. TMMOB’nin kaynakları sekteye uğrayacak. Belki de böylece yeni bir TMMOB örgütlenmesi bu şekilde kurulacak” şeklinde konuşan Göktürk, 80 sonrası TMMOB’de değişimden bahsedildiğini; kamu hizmeti, istihdam biçimi, Türkiye’nin yönetim yapısı, TMMOB örgütlülüğü, mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin sunum biçiminin ve bunların hepsinin birden denetiminin de değiştiğini söyledi. Prof. Göktürk, şöyle konuştu: “Sürekli vurgulanan bir şey var. TMMOB’nin kamu kurumu niteliğinde kurulmuş bir meslek örgütü olması doğru. Anayasa’dan güç aldığı doğru. Yasa ile kurulmuş olması doğru. Buna bağlı olarak da bir kamu hizmeti ayağını harekete geçirmesi. Kamu hizmeti kapitalizme özgü bir kamu yararı sağlar. Devleti yurttaş karşısında meşru kılar. Bu tanım bir iktidar tanımını da kapsar. Kamu hizmetinin konumu açısından farklı bir hukuksal statüsü var. Kamu hizmetinde kamu gücü söz konusudur, ayrıcalığı vardır. Hizmeti sunan bir kamu idaresi vardır. Genel olarak da kamu bütçesinden bir pay ayrılması durumu söz konusudur. Genel hatları ile bakıldığında böyle bir tanımlama yapabiliriz.”

Kamu hizmetinin sunumu açısından 4 türden bahsedilebileceğini belirten Göktürk, bunlardan ilkinin hizmetin bütçede kamu eliyle yürütülmesi, ikincisini hizmetlerin kamu eliyle yapılması ama fiyatlandırılarak yürütülmesi, üçüncüsünü hizmetin üçüncü kişi eliyle ve fiyatlandırılarak yürütülmesi, dördüncüsünü ise hizmetin özel kişi eliyle bütçeden finanse edilmesi olarak sıraladı. Göktürk, “80 sonrası ilk ikisi hâkimken bu saydıklarımın daha sonra ise son ikisi etkin olmuştur. TMMOB’nin karşılaştığı durum bu üç ve dördüncü maddenin etkinleşmesiyle ortaya çıktı” dedi.

TMMOB açısından istihdam durumuna bakıldığında, 80 sonrası ve öncesi tek bir şey söylenebileceğini belirten Göktürk, görüşlerini şöyle ifade etti: “Devlet küçüldükçe istihdam özel sektöre kaydı. Mühendis ve mimarların da buna tabi olmasına neden oldu. İstihdamın yapısı

kamusalda özele kaydı. Mekansal bir yaygınlaşma var. Bunun yanı sıra, işsiz sayısı ve üniversitelerin sayısı arttı. Türkiye’nin yönetim yapısı değişti. Yerinden yönetilen kurumlar kaldırıldı. Bunlardan hiçbirisi kalmadı. KİT’ler kamu sermayeli şirketler oldu, üniversitelerin hali meydanda. Son olarak meslek odaları kalmıştı. Meslek ‘dalarında da bu bekleniyordu. TMMOB bunu biliyordu. TMMOB değişti, KDV yasası birçok şey değiştirdi. Meslektaş ve meslek adına çıkan düzenlemenin tamamı 80 sonrası ağırlıklı yönetmelikler var. TMMOB neyi, kimi denetler; mühendis ve mimarı mı? Hizmeti mi denetler? Bunu bilmek gerek.”

“Denetim Konusunda Örgütlenme Yok”

TMMOB’nin önemli gelir kaleminin ortadan kaldırıldığına işaret eden Göktürk, “Buna kim karşı çıkacak? Karşı çıkacak kitlenin de bu durum işine geliyor” iddiasında bulundu. Göktürk, TMMOB’ye yönelik eleştirilerini şöyle sürdürdü: “TMMOB 20 yıldır ne yapmış, bunu düşünmemiz gerekiyor. TMMOB’nin mühendislik ve mimarlık hizmetini denetleme konusunda hiç örgütlenmesi olmadı. Hiçbir zaman bunu yapmadı. Bu denetim olsa kentler bu şekilde olmazdı. Buradaki sıkıntı sanki bunu yapıyor gibi burada bunu tartışıyor olmamız. Bu nedenle farklı sonuçlar ortaya çıkıyor. TMMOB’nin kendi tabanında yarattığı tahribat ile TMMOB’ye yapılacak saldırıya karşı birlikte hareket edecek kitleyi de dağıttı. TMMOB denetimin dozunu kaçırmış, şirazesini yerinden oynatmıştır” şeklindeki sözleri ile konuşmasını tamamladı.

“Odalar Görevlerini Yerine Getiriyor”

EMO Hukuk Müşaviri Hayati Küçük de etkinliğe katılamayan TMMOB Hukuk Müşaviri Nurten Çağlar Yakış adına söz aldı. Hayati Küçük, Prof. Atilla Göktürk’ün konuşmasına ilişkin birkaç düzeltme ile sözlerine başladı. Mesleki denetimin 1984 yılında ortaya konmadığını, 1960’lı yıllarda başladığını kaydeden Küçük, bu durumun yönetmeliklerin Resmi Gazete’de yayımlanıp yayımlanmamasıyla ilgili olduğunu bildirdi. Küçük, “70’li yıllarda yönetmelik Resmi Gazete’de yer almasa da vardı. ‘Mesleki denetim kalktı’ diye bir şey söylendi. Mesleki denetim konusunda mevzuat çerçevesinde Odalar görevlerini yerine getiriyor. Son süreçte İmar Kanunu ve Yapı Denetim Kanunu’nda değişiklikler var. Oda’nın düzenlediği toplantılarda bilgi verilerek bilinç oluşturulmaya çalışılıyor” diye konuştu.

Odaların hizmet yerinden yönetim kuruluşu olduğunu belirten Küçük, üniversitelerin, TRT ve KİT’lerin de hukuk düzeyinde yerinden yönetim kuruluşları olduğunu kaydetti. İdare tanımı üzerinden bunun düzenlendiğini anlatan Küçük, dönüşümün olduğunu ancak hukuki tanımlamasının bu şekilde olduğunu belirtti. Küçük, örgütlerin hukuki statüsünü korumaya devam ettiğini kaydetti. Mesleki denetimle mesleki faaliyetlerin değil üyenin denetlendiğine işaret eden Küçük, Danıştay’ın içerik denetimine girilmeyeceğini belirttiğine işaret ederek, içerik denetimine girilmediğini söyledi. Prof. Göktürk’ün sözleri salonda tartışmaya yol açarken, EMO Yönetim Kurulu Başkanı Cengiz Göltaş da özellikle TMMOB’nin özelleştirmelerden yararlandığı gibi bir söylemi

yadırgadığını belirtirken, Odaların hiçbir zaman verdiği hizmetten kar etme gibi bir amacının olmadığını altını çizdi.

Çalıştayda ifade edilen görüş ve öneriler aşağıdaki gibi oluşmuştur:

- Odalarca yürütülecek hizmetlerin ve hizmet karşılığı elde edilen gelirlerin meslek, meslektaş, ülke ve toplum çıkarları doğrultusunda yürütülen çalışmaları sekteye uğratabileceği ve beraberinde ticarileşmeyi getirebileceği kaygısı maalesef geçen süre içinde bir kaygı olmaktan çıkarak gerçekliğimiz durumuna dönüşmüştür. Aidat gelirleri ve düzenli aidat ödeyen üye sayıları tüm odalarda düşmekte iken hizmet üretiminden elde edilen gelirler katlanarak artmaktadır. Bu korkunç bağımlılık bazı odaların sadece SMM odalarımızı gibi görülmesine neden olmuştur.
- Can ve mal güvenliğini ilgilendiren alanlarda yürüttüğümüz mesleki faaliyetlerimizin yürütülüş koşullarının belirlenmesi, meslektaşlarımızın sicillerinin tutulması, belgelendirilmesi, faaliyetlerin gözetim ve denetim altına alınması, yetkisiz kişilerin meslek alanımıza el uzatmalarının önlenmesi, meslektaşlarımız arasında haksız rekabetin önlenmesi gibi amaçlarla, geçmişten bu yana ortaya koyduğumuz ilke ve kurallarımızın bugün de takipçisi olmaya devam etmeliyiz.
- Bir meslek örgütü olarak hizmet üretimine yaklaşımımız, meslek alanımızın korunması ve üstün kamusal yararın sağlanması şeklinde ele alınmak zorundadır. Odamızın gelir elde etmek, kar sağlamak, ticari amaçlar peşinde koşmak gibi bir anlayışı hiçbir zaman olmadığı gibi bugün de böyle bir amacı hedeflemesini benimseyen meslektaşımız bulunmamaktadır.
- Piyasalaşmaya yönelik bu sürecin önlenmesi için yürüttüğümüz mücadeleyi devam ettirirken, yasal mevzuat çerçevesinde dayatılan yeni koşullarda kamu çıkarlarının korunmasının yol ve yöntemlerini de bulmamız gerekiyor. Denetimsizliğe terk edilen her faaliyet, toplumu, bireyleri, insan haklarını, doğayı tehdit eden bir mekanizma haline alıyor. Yaşanan olumsuzlukları teşhir etmek, hukuksuzlukları yargı önüne taşımak gibi yöntemlerle sınırlı mücadelenin, sorumluluklarımızı yerine getirmek için yeterli olmadığı bir gerçeklikle karşı karşıyayız. Yeni süreçte, dönemin özelliklerine uygun olarak, yasal ve ilkesel çerçevenin izin verdiği ölçüde yeni kamusal denetim mekanizmalarını geliştirmek zorundayız.
- Kamusal değerlerin çok yönlü tahribatına karşı, meslek alanımızla ilgili standartların belirlenmesinden itibaren, mevzuatın ve uygulamanın aktif gözetimi ile denetimi süreçlerinde sorumluluk almamız kaçınılmaz olmaktadır. Kamu hizmeti amaçlı yatırım kararlarının ve gerçekleştirmelerinin denetlenmesi; kamu hizmetlerinin kesintisiz olarak doğa ve insan odaklı sunulmasının gözetilmesi gibi görevlerin somut biçimlerinin uygulamaya geçirilmesi için gerekli çalışmaları yapmak durumundayız. Kamusal alanın savunulmasında adeta yalnızlaşan Meslek

Odalarımızdan, toplumsal olarak da talep edilen denetim görevlerinden kaçınma olanağımız bulunmamaktadır.

- Meslek alanımız içerisinde yer alan ve öteden beri kamusal bir görev olarak sürdürdüğümüz asansörlerin periyodik kontrollerinin yapılması, topraklama ölçüm raporlarının hazırlanması gibi denetim faaliyetlerini, yeni koşullar içerisinde nasıl gerçekleştireceğimizi artık netliğe kavuşturmamız gerekiyor. Yaklaşık iki yıllık bir dönem içerisinde asansör kontrolü alanından Odamızın tamamen çekilmiş olması, bu alanda önemli bir denetim boşluğu doğurmuş, bu boşluk başka meslek disiplinleri ile TSE gibi süreçte yeri bulunmayan kuruluşlar tarafından doldurulmaya başlanmıştır. Bu alanda Odamızın içerisine düştüğü çekimser tutum, kamusal bir sorumluluğun kadük bırakılmasının yanı sıra, kendi meslek alanımızdan meslektaşlarımızın da dışlanması tehlikesini doğurmuştur. Ya da TSE örneğinde görüleceği gibi, üyelerimizin yetkisiz kurumların payandası haline getirilmesi söz konusudur. Bu örnek, görev ve sorumluluklarımızla ilgili olarak öğretici bir gözlem yapmamıza olanak sunmaktadır. Örgütümüzün, asansör kontrolleri başta olmak üzere, meslek alanımızdaki kamu yararı amaçlı denetim faaliyetleriyle ilgili bir an önce karar vermesi gerekmektedir. Bu durum Genel Kurul'da tartışılmalıdır.
- Tariflenen "kamusal denetim" tanımı mevcut düzenlemeler içerisinde artık farklı bir tanıma sahiptir. Bazı kurumlar bu görevi her ne kadar "kamusal denetim" yaklaşım bağlamında yapma niyetinde olsa da bu sürecin ticari bir işlevinin olduğu göz ardı edilemez. Başta asansör denetimleri olmak üzere ticarileştirilen tüm denetim süreçlerinin temel kaygısı, benzer işleri üyelerimizin de hali hazırda yapması, bu hizmeti üretiyor olmalarıdır. EMO'nun mevcut kararının değişmesi halinde üyesi ile rekabet eden bir Oda görüntüsü bugün benzer işi yapan başka Odalarda karşımıza çıkmaktadır. Buradaki ahlaki ve ilkesel erozyon bir yana serbest piyasa koşullarını işleten sistem de sorun çıkartmaktadır/çıkartacaktır. Rekabet kurullarına şikâyet edilecek bir Oda görüntüsü hiç de hoş olmayan bir sonuçtur. Kaldı ki sistem tarafından bir problem olmasa dahi eşitler arasında geçmeyeceği başta belli olan bir "rekabet"te Odamızın hangi tarafa sürükleneceği aşikârdır. Bu kaygılar giderilmeden Odamızın mevcut kararının değiştirilmesinin yaratacağı olası sonuçların sorumluluğu büyük olacaktır.

Özellikle çalıştaya katılan ve katkı veren akademisyenlerin de dile getirdiği çalıştay formatının sempozyum gibi kurgulanmasının yarattığı sonuçlar değerlendirilmiştir. Önümüzdeki dönemlerde burada yapılan tartışmaların ışığında daha kapsamlı tartışmaların yapılması ve yol haritasının belirlenmesi gerekliliği ifade edilmiştir. Çalıştayda dile getirilen görüşler, EMO Örgütülüğünün Geliştirilmesi Çalıştayı sonuçları ile birlikte değerlendirilerek önümüzdeki dönem daha geniş katılımlı tartışmalar yapılarak oda politikalarının belirlenmesi sağlanmalıdır.

EMO Hizmet Üretimi Çalıştayı Yürütme Kurulu